

Door Jan de Waard

Onomatopeeën

Inleiding

Vroom! Met loeiende motor scheurde de overvaller ervandoor. Pang, pang, pang! klonken pistoolschoten achter hem. Zelfs het ratatatat! van een machinegeweer klonk door de verder lege straat! Pok! Pok! hoorde hij kogels inslaan in de achterkant van zijn bolide. Hij gooide het stuur om en met gierende banden - ieieieieie! - schoot hij een zijstraat in. Kadang, daar raakte hij een parkeerautomaat. Nu weer gas geven! Vroom! In ieder geval voorlopig veilig! 'Pffff,' zuchtte hij opgelucht. Het was hem gelukt! 'Ahum!' klonk het plotseling vanaf de achterbank! 'Aaaargh!' Er zat nóg iemand in de auto!

Doelgroep

Deze lesbrief is leuk voor alle niveaus en groepen van het vmbo.

Uitleg

Deze lesbrief gaat over de **onomatopee**, zowel over de zuivere onomatopee, waarin geluid zo natuurgetrouw wordt nagebootst, als over het daarvan afgeleide werkwoord of zelfstandig naamwoord.

Opzet van de lesbrief

Je leert wat een onomatopee is en je leert hem te herkennen. Je zult zien dat bepaalde werkwoorden zijn afgeleid van het geluid waaraan ze refereren. Bovendien mag je bij stripgeluiden bijpassende situaties bedenken.

Opdracht 1

- a** Lees de inleiding nog een keer. Je ziet daar een aantal 'woorden' staan die niet tot een bekende woordsoort horen. Het zijn eigenlijk ook geen woorden, maar nagebootste klanken. Het 'woord' probeert het geluid na te doen. Dit noem je een **onomatopee**. Noteer de onomatopeeën uit de inleiding.

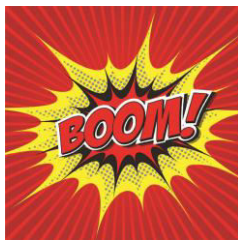
- b** In de illustratie boven de inleiding staat VROOOM! Maar als je een optrekkende auto wilt nadoen, zeg je toch: 'VROEM'? Dat klopt. Maar deze illustratie komt uit een buitenlandse strip. Uit welk land komt die strip, denk jij, en welke taal wordt daar gesproken?

Opdracht 2

In strips (comic novels) worden van onomatopeeën mooie plaatjes gemaakt. Zet achter elk plaatje bij welke situatie de onomatopee zou passen. Doe het zo.

- a** Een auto scheurt weg.

b

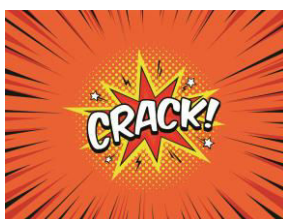
c

d

e

f

g

h

i

j

k

Opdracht 3

- a** Als je aan iemand vraagt: 'Wat zegt een poes?', krijg je als antwoord: 'Miauw.' Het werkwoord dat dat benoemt, is **miauwen**. Omdat miauwen bijna net zo klinkt als miauw, noem je het werkwoord ook een onomatopee. Zo zijn er meer. Vul aan en doe het zo:

- 1) Als een mus ... zegt, noem je dat ...
- 2) Als een eend ... zegt, noem je dat ...
- 3) Als een muis ... zegt, noem je dat ...
- 4) Als een slang ... zegt, noem je dat ...
- 5) Als een gans ... zegt, noem je dat ...

- b** Als je aan iemand vraagt: 'Wat zegt een koe?', krijg je als antwoord: 'Boeoh!', maar het werkwoord dat daarbij hoort, is **loeien**. Dat lijkt een stuk minder op wat de koe zegt, maar aan de oe-klank herken je toch een beetje het koeiengeluid. Daarom mag je loeien ook een onomatopee noemen. Zo zijn er meer. Vul aan en doe het zo:

- 1) Een paard zegt ... Dat noemen we ...
- 2) Een hond zegt ... Dat noemen we ...
- 3) Een geit zegt ... Dat noemen we ....
- 4) Een duif zegt ... Dat noemen we ...

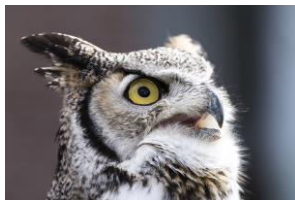
- c** Als je aan iemand vraagt: 'Wat zegt een ezel?', krijg je als antwoord: 'Ia, Ia!' Het werkwoord dat daarbij hoort, is **balken**. Dat lijkt totaal niet op wat de ezel zegt en is dus geen onomatopee. Zo zijn er nog een paar. Vul aan en doe het zo:

- 1) Een haan ..., maar zegt ...
- 2) Een kip ..., maar zegt ...

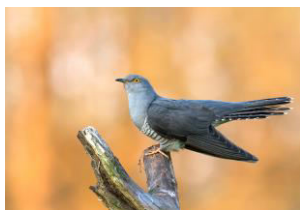
- d** Deze dieren die heten zelfs naar het geluid dat ze maken. Schrijf hun namen op.

- 1) Wie in het voorjaar het eerste ei van deze vogel vindt, komt in de krant.

- 2) Welke uilensoort heet zoals hij klinkt?

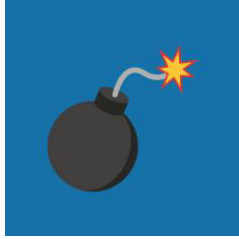

- 3) Deze vogel legt haar eieren in het nest van andere vogels.

- e** Dit zijn voorwerpen die heten naar het geluid dat ze maken. Hoe heten ze?

- 1)

2)

3)

Opdracht 4

Schrijf het werkwoord op (waarin je het geluid terughoort) dat hoort bij de volgende situaties

- a een oude trap waarover iemand naar boven sluipt
- b een oude deur die langzaam opengaat
- c onweer
- d een storm
- e brandende takken
- f blaadjes in de wind
- g voetstappen in het grind
- h water dat valt
- i luchtballen die omhoogkomen in water

Opdracht 5

Ook wijzelf maken geluiden die we omschrijven met een onomatopee. Ik geef een paar voorbeelden: we hikken, we kuchen, we rochelen. Je hoort in de werkwoorden het geluid terug. Bedenk er zelf minstens vijf. Er zijn er echt heel veel!

Opdracht 6

Maak een striptekening waarin je de illustraties uit opdracht 2 gebuikt.

Tip: Ook leuk

Hier in Nederland vinden we dat een poes miauw zegt. In andere landen denken ze daar heel anders over. Kijk maar eens naar <https://www.videoman.gr/nl/47401>.